

KALAUZ

A SIKETNÉMÁK OKTATÁSA ÉS NEVELÉSE TERÉN. HAVI FOLYÓIRAT.

Megjelenik július és augusztus kivételével minden hó végén.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:	Felelős szerkesztő és kiadó:	HIRDETÉSEK ÁRA:
Egész évre . . . 2 frt 50 kr.	Scherer István	Soronkint. 15 kr
Egyes szám ára: . . 25 kr.	Budapest, I. Pálya-utca 3.	Bélyegilleték 30 kr.

TARTALOM: Nevelési rendszerünk. — Apróságok tanításunk köréből. *Spüler András.* — Egyesületi hírek. — Intézeteink a kiállításon. — Hazai intézeteink és iskoláink. — Külföldi szemle. — Vegyesek.

Nevelési rendszerünk.

Az erkölcsi nevelést illetőleg hála isten kevés meg-
róni valót találunk, korholni valót azonban eleget.

Első és legfőbb kifogásunk az, hogy a nevelés teen-
dőt rendszerint a legfiatalabb egyének vállaira kell ru-
házní, a kik még önmaguk is reászorulnak a nevelésre.
Magamról vettem a példát s midőn ezt tettem, megvál-
tottam a jogot ahhoz, hogy a fennti kijelentést tehessem.

A lélektani és neveléstani munkák apodiktikus kije-
lentései tulságosan rabjaivá teszik a fiatal tanítókat egy-egy
nevelési iránynak, a minek az az eredménye, hogy minden
eltérést ez iránytól káros és kipusztítandó kinövésnek
tekintenek. Elfeledik, hogy *emberrel* van dolguk, a kit
lehet ugyan irányítani, de csak módjával s hogy a neve-
léstani munkák szabályait nemcsak hogy nem lehet, de
nem is szabad mereven alkalmazni.

Mentségül szolgál reájuk nézve az, hogy maguk is
kaszárnyaszerű nevelést kaptak a családias helyett a leg-
több esetben s másrészt 45—50 gyermeket nevelni egy
embernek nem is lehet. Lehet bizonyos korlátokat emelni,
lehet a korlátok tiszteletben tartását elérni, de ez még
csak negatív nevelés, a melynek kétségtelen meg van a
maga haszna és jogosultsága, de csak akkor válik üdvössé,
ha harmonikusan összeillik a jónak megmutatásával, a
positív neveléssel.

És ez hiányzik a legtöbb intézetben. Azokat, a kik a neveléssel volnának megbizva, igen helyesen nem is nevezik „nevelőknek“, hanem „felügyelőknek“ a szóban is kifejezván azt, hogy tőlük csak a negatív nevelés kivántatik meg. És a mai beosztás mellett nem is lehetnek egyebek felügyelőknél, a kihágások rovására szedőinél és igen sokszor — sajnos — hajdui teendőket végző gépeknél.

Ezért valóban nem érdemes bennlakással szervezni az intézetet és ilyen szervezet mellett az egyén szerencsés hajlamainak köszönheti, ha erkölcsös lesz és nem az intézeti nevelésnek.

Milyen legyen hát az intézet szervezete, milyen legyen az a rendszer, a melyet követnünk kell, ha feladatainknak meg akarunk felelni?

Nem hiszem, hogy — bármily irányban tegyük is meg a szerintünk legjobbat — kifogástalan legyen a művünk. Az ember csak többé kevésbé tökéleteset alkothat, a teljes tökéletességet nem éri el emberi alkotás soha. Így nem tartok igényt arra sem, hogy a midőn egy helyesebb szervezetet ajánlok, azt mint egyedül helyeset és üdvezitőt állítsam oda.

Szervezeteink egy nagy hiánya, mely minden irányu nevelés hátrányára szolgál az, hogy különböző koru gyermekeket veszünk fel és zsufolunk össze. Hogy tanítás tekintetében mennyire hátrányos ez, ezt e lapok hasábjain már igen sokan elmondták. Nevelés tekintetében is hátrányos ez, mert hiszen majdnem minden életévnek más és más természetű nevelés felel meg.

A kis gyermekre más módon lehet hatni, mint a felnőttre. Egyiket indokolás nélkül szorítjuk a jó követésére, az értelmesebbet már fel is világosítjuk, a felnőttel pedig úgy kell bánnunk, mint társunkkal.

Már most, ha valamely intézet oly tág időkorban szabja meg a tanulási időt, hogy 7—18—20 éves gyermekek vannak együtt, önkényt kell hogy következzenek be az összeütközés a nevelés tekintetében is, különösen ha nem történik arról gondoskodás, hogy a 7 éves és 18 éves gyermek minél ritkábban érintkezhessék egymással.

Mennyivel helyesebb és eredményesebb működést

fejthet ki az az intézet, mely tisztán zsenge kora gyermekeket, vagy tisztán felnőttbeket nevel és tanít, mint a másik, a hol ezek egymást akadályozzák.

Legelső sorban tehát arról kell gondoskodni, hogy a hol lehetséges, csak 7 éves gyermekek vétessenek fel.

A gyermekeket külön családokba kell sorozni s minden család számára családfőt tartani, a ki lehetőleg nő egyén legyen s a gyermekeket ne csak tanítsa, hanem nevelje is. Ebből azután az következik, hogy a családnak együtt kell laknia, étkeznie, játszania s mert mindig együtt vannak önkéntelen lesz az mind a két részről, hogy minden alkalommal beszélni fognak s így nemcsak a tanórákban, hanem azokon kívül is tanulnak a gyermekek.

A testi nevelés követelményeinek megfelelő lakás, étkezés a mainál semmivel sem kerülne többbe. A családok közös konyháról étkeznének, de külön-külön, kerttől körülvett épületben lagnának, esetleg két család egy nagyobb épületben.

Igy nem fiatal egyének volnának a gyermekek nevelői, hanem érettebb kora, tapasztalt tanítók, a kiktől több joggal lehet megkivánni, hogy ne csak könyvből értsenek a gyermek neveléshez.

De ennek a családi rendszernek bizonyos idő múlva át kell alakulnia. Akkor t. i. midőn a gyermekek 5—6 évet töltöttek el együtt. Ekkor már még szűkebb családi körre szoríttatnának s mert az elemi ismereteket elsajátították, magasabb képzés, illetőleg csak tökéletesebb kiképzés végett, más intézetbe lépnének át.

Az értelmi nevelés követeli meg részükre azt a beosztást, hogy két fokú iskola legyen számukra. Az I. fok (5—6 év) kizárólag a beszélés elsajátítását tűzi ki feladatául, még pedig közvetlen szemlélés alapján, a II. fok (4—5 év) az ismeretek elsajátítására szolgál.

Ezt a beosztást indokoltá teszi még az a körülmény is, hogy felnőttb gyermekek közül több lehet egy osztályban s tényleg több is jönne össze, mert nem csak egy intézet, hanem 2—3 sőt 4 intézet növendékei kerülnének össze.

Az alsó fok internatusos nevelés, a felső fok externatus, a melynek nem annyira nevelés, mint tanítás a feladata.

Megyéenként 3—4 internatus volna szükséges célszerűség és olcsóság szempontjából is és erre a 3—4 internatusra, esetleg 2—3 megye internatusaira esnék 1 magasabb foku externatus, mely egyuttal iparos képzéssel is össze volna kötendő.

Nagyon természetes, hogy az értelmi nevelés első sorban megköveteli, hogy a cél határozottan megállapíttassék s ugyanakkor a célhoz vezető eszközök is kijelöltesse. Hogy ez miképpen volna legkönnyebben elérhető, azt e lapok hasábjain már sokszor elmondották.

Mint igen távoli cél, mely azonban kell, hogy egykor eléressék, a siketnémák számára magasabb képzést nyújtó iskola felállítása országos központban, vagy esetleg kerületi központokban, tetőznék be ezt az egész rendszert, a melynek legalsó fokát kell, hogy a 3—7 éves gyermekek számára felállítandó, ha úgy tetszik óvodának nevezett menhely képezze.

Nem állítom csálthatatlannak a miket elmondottam, még azt sem állítom, hogy ez a rendszer volna a leghelyesebb, de azt tapasztalataim alapján bátran merem mondani, hogy a mai rendszernél jobb és üdvösebb lenne.

A ki helyesli e rendszert, az lépjen velem a küzdők sorába.

— r. — n.

Apróságok tanításunk köréből.

I.

A szavak megszakitása.

Tanításunk alkalmával az írásnak igen fontos szerepe van s már az első osztályban is nagy mértékben iratunk a gyermekekkel, részint magának az írásnak a gyakorlásául, részint pedig a tanult nyelvanyag és nyelvalakok minél jobban való megszilárdítása céljából. Ilyenkor megesik, hogy a sor végére érve a gyermek, az utolsó szót igen gyakran rendetlenül írja, minek oka az, hogy ezen szó számára vagy igen kis, vagy pedig a szükségesnél nagyobb hely maradt, a miért is ezen szó betűit vagy összeszorítja, vagy szétszórja, vagy

pedig üres helyet hagy a sorok végén. Mindez az írás szépségének rovására van s többnyire tér s papírpazarlással jár. Ennek elkerülése végett a gyermekek minél előbb a szavak megszakítására vezetendők. Ezen célból, midőn a fali táblán iratunk, ne engedjük meg, hogy a gyermekek a sorok végén ürt hagyjanak, vagy esetleg kisebb betűkkel s összeszorítva irjanak, hanem mondjuk meg eleinte, hogy mit vigyenek a szóból a másik sorba. Későbbben azonban, midőn a gyermekek maguktól is kezdik a szavakat a sorok végén megszakítani, nem elég, hogy az általuk tett hibákat kijavítjuk, hanem bizonyos szabályokat, támpontokat kell nyújtánunk, melyek szerint ezen megszakítás történik, de nem valamennyit egyszerre, mert akkor a sokból semmit sem jegyeznek meg.

1. Legelőször is arra figyelmeztessük a gyermekeket, hogy magánhangzót soha sem szabad a következő sorba átvinni (t. i. első betű gyanánt). Ez ugyan nem igaz, mert mindazon összetett szók, melyeknek második része magánhangzóval kezdődik, továbbá azon egyszerű szók is, melyekben két magánhangzó van egymás mellett, meghazudtolják a felállított szabályt. Ez azonban nem nagy baj, mert tanításunk elején s különösen az első osztályban összetett szó igen ritkán, a magánhangzó-torlódással bíró szók közül pedig alig 3—4 (fiú, leány, dió, tied, mienk) fordul elő. Ez a legáltalánosabb szabály, mely szerint sok szót lehet helyesen megszakítani. Pl. Ka- bát, ka- lap, ru- ha, ke- fe, i- rón stb.

2. Az előbbi figyelmeztetésnek az volt a célja, hogy a gyermekek mindig mássalhangzóval kezdjék a megszakított szó második részét. De ezen szabály megtartása mellett is rossz lehet a megszakítás az olyan szóknál, melyekben mássalhangzó torlódás van. A gyermek írja, vagy írhatja: na- drág; sapka, ti- nta, sze- krény stb. Ha ilyen eset előfordul, azonnal figyelmeztessük a gyermekeket, hogy a megszakításnál soha sem szabad két mássalhangzóval kezdeni az új sort. Ha a gyermekek ezt szem előtt tartják, akkor e szavak tulnyomó részét helyesen fogják megszakítani.

3. De e két szabály daczára is tehetnek a gyermekek hibákat. Így írhatják azt is: mellé- ny, abla- k, téhé- n stb. Ezt észre véve, mondjuk meg az osztálynak, hogy egy mássalhangzót egymagában nem szabad a következő sorba átvinni s hogy olyan esetekben, midőn az utolsó betű számára nem jutna hely, a megszakításnak előbb — a közvetlen előtte való mássalhangzónál — kell történnie.

4. Midőn pedig olyan szó fordul elő tanításunk alkalomával, melyben magánhangzó-torlódás van, megmondjuk a gyermekeknek, hogy az ilyen szó úgy is megszakítható, hogy magánhangzó — még pedig az utolsó magánhangzó — jusson a következő sor elejére. Pl. Di- ónak, le- ánytól, fi- úkat stb.

5. Az idő haladtával mindinkább több és több összetett szót tanítunk. Az összetett szóknál figyelmeztessük az osztályt, hogy azok alkotó részeikre bontva szakíthatók meg, vagyis mindenik sorba 1—1 szó jut. Ilyenkor gyakran megesik, hogy magánhangzót viszünk át a következő sor elejére. Pl. Tan-eszköz, üveg-ajtó, író-eszköz stb.

Az igekötős összetételeknél a tulajdonképeni ige előtt levő részt — vagyis az igekötőt — soha sem szabad megcsonkítani. Itt is gyakran előfordul, hogy magánhangzó kerül a következő sorba első betűnek. Pl. Nem szabad azt írni: feláltam, me- girtam, e- lestem, stb.

Az olyan szóknak megszakítási módját, mint pl. hosszú, vessző, asszony, összesen, annyi, ennyi, hattyú stb. mindjárt akkor kell megismertetni, mikor azok fogalmát, értelmét tanítjuk. A mint a gyermeknek meg kell tanulnia, hogy emez, vagy amaz a szó mely tárgynak a neve, ép úgy be kell emléznie azt is, hogy a fent említett szók csakis így szakíthatók meg: hosz- szú, vesz- szó, asz- szony, ősz- szesen, any- nyi, eny- nyi, haty- tyú stb.

Azt hiszem, a mondottakból kitűnik, hogy a szavak megszakítását nem szükséges a szótagok tanításához kötni, mi csak is az ötödik osztályban fordul elő. A gyermekek tehát egészen az ötödik osztályig nem ismerik a szótag elnevezést, de nem ismerik a magán- és mássalhangzó elnevezéseket sem.

A szabályok magyarázása ezen nyelvtani kifejezések használata nélkül történik s pedig következőképen. A magánhangzók a mellett hogy kevesebben vannak, könnyebben is szemléltethetők, mint a mássalhangzók. Mindnyájuk közös tulajdonsága, hogy kimondásuk alkalmával a gége rezeg s a száj teljesen nyílt. Különösen az utóbbi tulajdonság az, mely őket a mássalhangzóktól teljesen megkülönbözteti. Az 1. szabályt tehát úgy magyarázzuk, hogy az új sor elejére nem szabad oly hangnak betűjét tenni, melynek képzése alkalmával *a száj teljesen nyílt* és a gége rezeg s föl is írjuk ezen hangokat a táblára. Ebből megérti a gyermek, hogy a többi hangok mind átvihetők a sor elejére, s ez volt a tulajdonképeni célunk. Hogy a szabály nem arról szól, hogy mit szabad tenni, hanem arról, hogy mit nem szabad tenni, annak egyedüli oka az, hogy a mássalhangzó értelmét nehezebb megmagyarázni, mint a magánhangzókét s különben is a siketnémák oktatásánál pl. a gyűjtő nevek magyarázásánál, az ellentétek felhozása s a tagadó alak használása éppen annyit, sőt többet ér az állító alak alkalmazásánál. Különösen áll ez a jelen esetben. Ha a gyermekek az első szabályban foglaltakat megértették — a mit, nem tagadom, nem lehet egy óra alatt elérni — ekkor a többinek megértése magából következik.

Az egyszeregy.

Mielőtt az egyszeregy tanításához foghatnánk, kénytelenek vagyunk a gyermekeket a szorzó számnevek (egyszer, kétszer stb.) értelmével megismertetni. Ez bizonyos cselekvések egyszer, kétszer, háromszor stb. való megtevése által történik. Az egyszeregynek ezen előgyakorlatai a következőkből állhatnak. Tapsoltatunk s pedig úgy, hogy 1—1 ízben csak egyszer, a háromszor való tapsolásnál tehát összesen háromszor ütjük össze tenyerünket; azután 1—1 ízben kétszer, a háromszor való tapsolásnál tehát összesen hatszor ütve össze tenyerünket stb.

Kimondatunk valamely hangot, pl. az á-t s pedig így: á, á (2×1); á, á, á, á (4×1); azután pedig így: á á, á á, á á (3×2); á á, á á (2×2) stb.

Leiratunk valamely szót egyszer, kétszer, háromszor stb.

Néhányszor végig megyünk a szobán s a gyermektől megkérdezzük, hányszor tettük.

Az eddigi esetekben a szorzószámnevek egy és ugyanazon cselekvésnek többszöri ismétlődését vonták maguk után. Ha a gyermekek azt észrevették, nem nehéz velük egy dobozból bizonyos mennyiségű irónt, tollszárt, tollat, játékgolyót stb. 1-szer, 2-szer stb.-szer kiszedetni.

Ezek után áttérünk a számológépre, mely nélkül az egyszeregy nem tanítható, mivel a nagyobb mennyiségek csak is ennek golyóin nézhetők át és foghatók meg egy pillanat alatt. A gyermek most a számoló-gépen egyszer, kétszer, stb.-szer 2, 3, 4 stb. golyót tol az elfedett oldalról a nyílt oldalra. De még most nem igen törődünk azzal, hogy az így előre tolt golyók száma mennyi s hogy ezt emlékezetben is tartsa; célunk csak az, hogy a gyermek, a szorzó számnak értelmével tisztába jöve, parancsunkat teljesíteni tudja, vagyis, ha azt mondjuk, hogy vegyen el hatszor 3 golyót, akkor ne rakjon egymás mellé 3 és 6 golyót ($3 + 6$).

Ilyen gyakorlatok után megkezdhetjük az egyszeregy tanítását. Ajánlatos mindjárt a 2-nek a szorzását elővenni, mert a gyermek az egyesnek szorzása alkalmával nem 3×1 golyót lát szemléltetésünk alkalmával, hanem 3 golyót s nem kénytelen elméjében szorzási műveletet végezni.

Legelőször számláltatunk s pedig 2-től 20-ig s ezt úgy gyakoroljuk, hogy a gyermek mintegy gondolkozás nélkül, szinte egy lélekzetvétellel mondja el a kettős számsort.

Azután a számláló-gép segélyével szemléltetjük az egyszer-egyenek ezen részét s pedig nem sorban, mert akkor a gyermekeknek vajmi keveset kell gondolkoznia, hanem az eredményhez csak 2-öt kell adniok.

1—2 szóbeli példa után megismertetjük a gyermekeket az egyszeregy leírási módjával. A szorzás oly összeadási művelet

lévén, melyben az összeadandók mindig ugyanazok, a gyermekek eleinte összeadás alakjában fogják a műveletet felírni pl. így: $2 + 2 + 2 = 6$. Most tehát megmutatjuk ennek egyszerűbb kifejezési módját, figyelmeztetvén a gyermekeket, hogy a szorzási jelet az összeadási jellel össze ne téveszszék. E célból néhány példát írunk a táblára, melyekben ugyanazon számok majd mint szorzó tényezők, majd pedig mint összeadandók fordulnak elő. Pl. $4 \times 2 = 8$, $4 + 2 = 6$; $6 \times 2 = 12$, $6 + 2 = 8$ stb.

Kellő gyakorlás után sorrendben írjuk le a 2-nek összes (1—10-ig való) szorzatait, mit a gyermekeknek leírniok s beemlézniök kell.

A következő 1—2 órán kikérdezzük a gyermekeket. Minden gyermektől az egészet kérdezzük, de nem egymásutánban, hanem össze-vissza. Hogy esetleg valamit el ne feledjünk, ajánlatos bizonyos rendszert követni. Ilyen rendszer pl. az, hogy előbb a páratlan, azután a páros számokat vesszük szorzótényezőül s pedig ezeket sem egymásutánban pl. így 1×2 , 7×2 , 3×2 , 9×2 , 5×2 , azután 2×2 , 8×2 , 4×2 , 10×2 , 6×2 . Én a következő számsor szerint kérdezek: 3, 10, 7, 4, 1, 8, 5, 2, 9, 6. Ezen számsort úgy kapjuk, ha minden számhoz 7-et adunk s a tizeseket rögtön elhagyjuk. Így az első tag 3, a második tag ($3 + 7$) 10, a harmadik tag ($0 + 7$) 7, a negyedik tag ($7 + 7 = 14$, ebből a tizest elhagyva) 4 stb. Ezen számsor a kikérdezés alatt is minden tanító által hamar készíthető s így alkalmazható is. Tíz első tagjában a tizes számrendszer mindenik száma fordul elő, a páros és páratlan számokat vegyesen tartalmazza, s a tizenegyedik taggal ismétlődik ($6 + 7 = 13$, abból a tizest elhagyva marad 3, az pedig az első tag), onnan tudjuk, hogy már minden számmal végeztünk. A kérdezést bármely számmal kezdhetjük. A kérdezés sorrendje tehát, az 5-ös számmal kezdve, a következő: 5×2 , 2×2 , 9×2 , 6×2 , 3×2 , 10×2 , 7×2 , 4×2 , 1×2 , 8×2 . (Ezután megint 5×2 következne).

Ha valamely gyermek nem tud felelni, akkor eleinte a számológéphez küldjük. A számológépet azonban mindinkább mellőznünk kell, mert ez csak is a számtani igazságok szemléltetésére és bebizonyítására alkalmas, s nagyban gátolja az egyszeregy beemlézését, már pedig az egyszeregy tudása pusztán az emlézés eredménye. Ezért nem szabad örökké a szemléletnél maradni. — Később tehát, ha egyik-másik gyermek hibát tesz, akkor elmondatjuk vele az illető számsort egészen addig, míg nem a szóban forgó tagjához érünk. Sokan minden felelet előtt előbb elmondják magukban a számsort s pedig meglehetősen gyorsasággal s csak azután felelnek. Ez bizonyára többet ér a számológép használatánál, de azért ezzel sem szabad megelégednünk.

Idő multával a számláltatást (mint utbaigazító eszközt)

is abba hagyjuk s ha a gyermek valamit nem tud, nézze meg azt a számtani füzetben leírt egyszeregynél. Egészen addig, míg a gyermek a számológép golyóira gondol, vagy pedig számlál, nincs teljes birtokában az egyszeregynek. Ezt ép úgy kell beemlézni, mint a tárgyak nevét.

Nem akarom azonban állítani, hogy az egyszeregy beemlézése 100 tárgynév beemlézésének fáradságával egyenlő, mert ezeknek kézzel fogható, érzékelhető alapjuk van, míg az egyszeregy logikai alapja sokkal elvontabb. Mindezek daczára, még is vannak támpontok, melyeknek segélyével a beemlézés előmozdítható s könnyíthető. Ilyenek a következők. Bármely számnak 1-gyel és 10-zel való szorzatát a legügyetlenebb számoló is meg tudja mondani; a 2-vel és 3-mal való szorzást egy pillanat alatt — akár összetétel útján a számológép golyóit képzelve szemei előtt, akár számlálás útján — ki tudja számítani; a 9-czel való szorzást kiszámítják a 10-zel való szorzatából kivonás útján. Azután vannak egyes szorzatok, melyek a gyermekek figyelmét különösen megragadják. Emlékszem, mikor az egyszeregy tanultam, a legelső volt, hogy a számnak 5-tel és önönmagával való szorzatát emlékezetben tartsam, hogy azután összeadás és kivonás segélyével az előttük, vagy utánuk álló szorzatokat kiszámíthassam. Pl. Tudtam, hogy $8 \times 8 = 64$ és $5 \times 8 = 40$. Ebből kiszámítottam a többit; $7 \times 8 = (64 - 8) = 56$, $6 \times 8 = (40 + 8) = 48$, $4 \times 8 = (40 - 8) = 32$ stb.

Azt hiszem, minden gyermek segít magán ily s hasonló kombinálással s ez mindaddig tart, míg az egyszeregy a sok gyakorlás és alkalmazás útján vérévé nem vált. Ha pedig egyik-másik gyermek nem tenné, vezessük rá. Tegyük fel, hogy 2-nek a szorzatait kérdezzük s valamelyik gyermek 20-as számkörön felül levő számot mond. Ha ily alkalommal csak annyit mondunk, hogy nem jó s egy másik gyermeket kérdezzünk, vagy megnézetjük a számtani írkáját, akkor azt érjük el, hogy máskor is ilyen hibába esik. Rá kell a gyermeket vezetnünk, hogy 2-nek a szorzatai között 20-nál nagyobb, 3-nak szorzatai között 30-nál, a 4-nek szorzatai között 40-nél stb. nagyobb szám nincs s ilyet tehát nem szabad mondani.

Ha a gyermek nem tudja a számnak 9-czel való szorzatát, akkor pl. 9×3 -nak szorzatát akarván kiszámítani, ne számíltassunk 3-tól kezdve (pl. 3, 6, 9, 12 stb.), hanem kezdjük 30-nál s haladjunk visszafelé, vagyis kérdezzük a szám tizszeresét s azután a kilencszeresét.

A 10-nek szorzása semmi nehézséggel nem jár.

Az 5-nek szorzatainál figyelmeztetjük a gyermekeket, hogy azok végén csak ötös vagy zéró lehet; minden más szám helytelen; erre különben alig van szükség, mert a gyermekek ezt maguktól is észreveszik.

A 9-nek szorzását is meg lehet könnyíteni, ha a követ-

kezőkre figyelünk. Ezen szám szorzatai oly számjegyekkel van kifejezve, melyek összeadva mindig 9-et adnak. Pl. $7 \times 9 = 63$, $6 + 3 = 9$, $4 \times 9 = 36$, $3 + 6 = 9$, $8 \times 9 = 72$, $7 + 2 = 9$ stb. De azt is látjuk, hogy a szorzat első számjegyre mindig 1-gyel kisebb, mint a szorzó (az első tényezőt nevezve szorzónak). Pl. $7 \times 9 = 63$, $3 \times 9 = 27$ stb. A szorzat első számát tehát nem nehéz a szorzóból kitalálni. Ezután pedig nem marad más hátra, mint az első számhoz, mint tízeshez, oly számot csatolni, mely azt 9-re egészíti.

Spüler András.

Egyesületi hírek.

A Siketnémákat gyámolító egyesület közgyűlése.

1896. május 17-én.

Élénk látogatottság mellett tartotta meg a „Siketnémákat gyámolító egyesület“ 2-ik rendes évi közgyűlését a Lipót-utczai városháza közgyűlési társalgó termében Rakovszky István államszámszéki elnök elnöklete alatt. A gyűlésen többek között ott voltak: Kléh István alelnök, Bélavári Burchardt Konrád főrendiházi tag, Lakatos Miklós orsz. képviselő, Szeifferth Ede curiai bíró, Dr. Mandello Károly, Müller Mórné, Lustig Emma, Grum Ferencz oszt. tanácsos, Szokolovits József ministeri titkár, Dr. Szabó József pénztárnok, Császár Dénes, Böhm József, Müller Mór, Villányi Alajos, Ádám Rudolf, Spüler András, Szabó Gyula stb. stb. és Scherer István titkár.

Elnök üdvözölte a szép számban megjelent tagokat s röviden vázolta az Egyesület működését s különösen a vallás- és közoktatásügyi minister leiratát ismertetvén, kiemelte, hogy a mai közgyűlés nevezetes időszak megkezdését jelenti, a mennyiben oly átalakulás elé nézünk, a melynek szerencsés keresztülvitele esetén tágabb körben s nagyobb hatáskörben teljesíthetjük feladatainkat. Majd az egyesületi tagok buzgalmát köszönte meg az elnökség nevében s magvas és szép beszéde után a közgyűlést megnyitottnak jelentette ki.

A napirend előtt fájdalmas kötelességet teljesített a közgyűlés, a midőn elnök indítványára az elnöknőt és Gróf Batthyány Géza igazg.-bizottsági tagot ért kettős veszteség felett jegyzőkönyvileg fejezte ki mély részvétét s egyuttal elhatározta, hogy az elnökség az elnöknőhez részvétíratot intézzon. E részvétíratot lapunk más helyén egész terjedelmében közöljük.

A napirend során az évi jelentés és zárszámadás tudomásul vétetett s úgy a tisztikar, mint a pénztárnok és ellenőr

részére a felmentvény megadatott. Az 1896. évi költségelő-irányzat változatlanul elfogadtatott.

A közgyűlés legfontosabb tárgya a vallás- és közoktatásügyi Ministerium 61194/95. számú terjedelmes leiratára vonatkozó igazgató-bizottsági és választmányi javaslat tárgyalása volt. A Minister Úr elismerését fejezte ki az egyesület eddigi működése felett s kérte, hogy jövőben is hasonló buzgalommal tevékenykedjék e téren. Kíváncsnak jelezte, hogy necsak a siketnémák, hanem a vakok és hülyék nevelés ügyét is vegye fel az egyesület céljai közé s a maga részéről kilátásba helyezte az egyesületnek minden irányu támogatását.

Az igazgató-bizottság és választmány a leiratban foglaltakat beható tárgyalás alá vette és azt a javaslatot terjesztette a közgyűlés elé, hogy 1. az alapszabályokat módosítsa 2. hogy egyesületi közlőnyt adjon ki. Az elsőre vonatkozólag a közgyűlés egyhangulag elfogadta az igazgató-bizottság és választmány által benyújtott módosítási tervezetet, a másodikra nézve pedig megbizta az igazgató-bizottságot, hogy az érdeklődés fokozása és élesztése céljából akár önálló lap, akár pedig valamely már meglevő lapnak az egyesület közlőnye jellegével leendő ellátása tekintetében saját belátása szerint tegye meg a szükséges intézkedéseket.

Számvizsgálókul az 1896. évre egyhangulag megválasztattak Grum Ferencz, Császár Dénes és Klimes Gyula tagok.

Az indítványok során Szokolovits József különösen arra a körülményre utalt, hogy az Egyesület nehéz körülmények között teljesítette feladatait, még pedig fényes sikerrel, a mint azt az évi jelentésből láthatjuk. Indítványozza azért, hogy ugy az elnököknek, valamint a tisztikarnak és igazgató-bizottságnak is eredményes működésükért jegyzőkönyvi köszönet nyilváníttassék.

A közgyűlés lelkesült éljenzéssel felelt e szavakra és köszönetének jegyzőkönyvbe iktatását határozta el. Ugyancsak jegyzőkönyvi köszönetet fejezett ki a székes főváros hatóságának és a sajtónak a részükről nyilvánult támogatásért.

A közgyűlés szétoszlása előtt elnök még a jelen évi működésről szólott néhány szót, különösen azokat az intézkedéseket említve fel, a melyeket Szegeden és Kaposvárott az ott létesítendő intézetek érdekében tett az egyesület.

A közgyűlés ezután elnök éltetése mellett berekesztetett.

A „Siketnémákat gyámolító egyesület“ közgyűlésének határozataképpen a következő részvétírat intéztetett elnökő Gróf Batthyányi Gézáné úrnő és Gróf Batthyány Géza igazgató-bizottsági tag úr Ó Méltóságaikhoz.

Méltóságos Grófnő!

Méltóságos Gróf Úr!

A „Siketnémákat gyámolító egyesület“ folyó évi május hó 17-én tartott közgyűlése fájdalommal értesült azon kettős szomorú veszteségről, mely a Méltóságos Grófnőt és Gróf Urat özv. Gróf Batthyány Lászlóné és özv. Gróf Andrassy Gyuláné elhunytával érték.

Méltóságok fájdalmában osztozott az egész ország, de első sorban részt kíván venni abban a „Siketnémákat gyámolító egyesület“, mely Méltóságokban oly buzgó és kegyes jóakaróit és pártfogóit tiszteli és szereti.

A közgyűlés a Méltóságok családját ért eme súlyos veszteségek felett érzett fájdalmának és mély részvételének jegyzőkönyvileg adott kifejezést és megbízott azzal, hogy a határozatát tolmácsoljam.

Midőn ezen megbízásnak fájdalmas szívvel teszek eleget, kérem a Mindenhatót, hogy nyújtson fájdalmaikban vigaszt és erőt azok elviselésére.

Kiváló tisztelettel maradtam

Budapest, 1896. május 23-án.

Rakovszky István

egyesületi elnök.

Intézeteink a kiállításon.

A kiállítási területnek Stefánia-uti végén, közvetlen a III. bejárat mellett, két egyszerű stílusú csarnok tárja eléünk hazánk oktatási- és nevelési állapotát: egy kicsi, meg egy nagy. Az egyikben kisdédvők, elemi- és polgári iskolák, felsőbb leányiskolák, tanítóképzők és szakiskolák nyertek elhelyezést, a másikonban humanus intézményeink, mint árvaházak, szeretetházak, siketnémák, vakok és hülyék intézetei. Az első a közoktatásügyi csarnok, a második az emberbaráti intézetek csarnoka.

Ha e két csarnokot egymás mellett állva látjuk önkénytelenül is az erőteljes apára gondolunk, ki gyenge fiát kéznél fogva vezeti s bizonyára a laikus is minden nevelés történeti ismeretek nélkül, pusztán az épületek nagyságából ítélve, magától is rájön arra, hogy humanus nevelésünk csak mostoha gyermeke a közoktatásnak.

Hát ha azt is tudná, hogy a nagyobbik csarnokban szereplő kiállítók az összesnek csak csekély részét képezik, míg a kisebbikben úgyszólván mindent bemutattunk, a mivel bírunk!

A közoktatásügyi csarnokban összesen 482 kiállító iskola szerepel, holott pusztán népoktatási tanintézet 17 ezer van az országban. Ezzel szemben az emberbaráti intézetek csarnokában, mely 4 kis szobácskával bir, csak 28 humánus intézet van kiállítva.

A siketnéma-intézeteink és iskoláink kettőnek kivételével — az aradi városi és az izraeliták budapesti orsz. intézete — mindnyájan részt vettek a kiállításon. Kár, hogy ezen 5 intézetet széjjel szórták, úgy hogy az egész csarnokon kell végig menni, míg valamennyit megtaláljuk, holott ezek szépen befértek volna bármelyik szobába, sőt — sajnos — szükség sem lett volna annak egész terére. Az első szobában van a Frimm-féle tan- és nevelő intézet; a következőben a „Siketnémák oktatására képesítő tanfolyam Budapest“, mellette a temesvári siketnéma-intézet, ezzel szemközt a váci intézet s a harmadik szobában a kolozsvári siketnéma-intézet. A kiállított tárgyak a következők:

Frimm-féle tan- és nevelő intézet részéről: Nagymennyiségű női-kézimunka, néhány rajz és szépírási irka, továbbá egy gépezet a ma, holnap, holnap után, tegnap s tegnap előtt szemléltetésére.

Siketnémák oktatására képesítő tanfolyam Budapesten. Szemléltetési eszközök, mint ház (emeletes), berendezésével s butorzatával, kert, udvar; miniatűr tanteremberendezés (fából); fogalmazások és számtani irkák, rajzok; női kézimunkák, tankönyv;

Temesvári siketnéma-intézet. Tanteremberendezés. (papírból, készítette Klis L.); az intézet fokozatos fejlődésének graphikai táblázatai; fogalmazások, diszírások, rajzok, térképek; női kézimunkák és néhány iparos tanulónak szabó munkája.

Váci siketnéma-intézet. A siketnémaság elterjedése Magyarországon az 1890. évi népszámlálás adatai szerint. (Tervezte Roboz J., készítette Bartók L.); tanórarend; fényképek az intézetről; fogalmazások, számtani és szépírási füzetek; női kézimunkák. Ezen kívül külön üveg szekrényben a finomabb női kézimunkák.

Kolozsvári siketnéma-intézet. Fényképek (az intézet hálószobái, munkaterme, tantermei); nyelvtani, számtani és földrajzi dolgozatok; rajzok; női kézimunkák s a fiúk részéről kefék s cipők, továbbá az intézet története, mely 1 koronáért árusítatik.

Az intézetek kiállításán kívül még Dr. Szenes Zsigmond kórházi rendelő-orvos és ismert fülorvos állított ki egy táblázatot, mely a váczi intézet növendékeivel végzett a hallást illető kísérleteinek eredményét tünteti fel.

A „Siketnémákat gyámolító egyesület“ is részt vett a kiállításon egy táblázattal, mely a tagok számát, az elnökséget, tisztsíkart és igazgató-bizottságot tünteti fel, kiállította továbbá évi jelentéseit és alapszabályait.

Hazai intézeteink és iskoláink.

Adományok. A siketnémák váczi orsz. intézetének alapja javára az 1895. évben 1675 frt 16 krnyi hagyomány és adomány folyt be, mely összegben néhai Tóth X. Ferencz hagyománya 200 frttal, néhai Góry Antal szombathelyi kanonok hagyománya 106 frt 82 krral és Eiben József budapesti lakos hagyománya 1000 frttal szerepel.

Külföldi szemle.

Siketnéma-oktatás Amerikában. Régente ezen föld-részen tisztán francia módszer szerint tanították a siketnéma gyermekeket. Idővel azonban a német módszer is alkalmaztatott s mind jobban terjeszkedik. Az Egyesült-államokban és Canadában mult évben 4650 gyermek (az összesnek 46·4 százaléka) francia, 2724 gyermek (27·2⁰/₀) német, 2494 gyermek (24·9⁰/₀) vegyes módszer szerint és 150 (1·5⁰/₀) gyermek hallási gyakorlatok útján nyerte kiképeztetését. (Organ).

A „Blätter für Taubstummenbildung“-ban olvassuk, hogy Strassburgban a jövő országgyűlésen törvényt hoznak a gyengeelméjű, siket és vak gyermekek ügyét illetőleg.

Vakok gymnasiuma. A „Pesti Hirlap“ írja, hogy Németországban egész komoly megbeszélés tárgyát képezi érdekelt körökben az a terv, hogy Lipcsében gymnásiumot létesítenek vakok számára, a melyben ezek megszerezhetik az egyetemi tanulmányokhoz szükséges előismereteket. Londonban már évek óta áll fönn hasonló intézet, e Royal Normal College, melynek igazgatója, dr. Campell, maga is vak. Ez az intézet lesz a lipcsei intézet, mintaképe. A vakok gymnasiumi kiképzésének főnehézségét eddig azt képezte, hogy a vaknak egyéniségének megfelelő különös bánásmódra van szüksége, mely tanáránál is egészen különös pedagogiai érzéket tételez föl.

Graham Bell Alex. a Horace Mann School 25 éves fennállásának megünnepelese alkalmával érdekes felolvasást tartott a beszéd tanítás gyarapodásáról a siketnéma-intézetekben Amerikában. Felolvasása statisztikai táblázatokkal külön is megjelent s ebből vesszük ki a következő adatokat: Az Egyesült államokban 1884-től, a mikor 2,041 gyermek tanult beszélni, 1893. midőn ezek száma a 4,485-öt haladta meg, 27,2¹/₀-ról 54. % emelkedett a beszélésre tanított siketnémák száma; ezek azonban egyuttal jelelni is tanultak. A tisztán beszélve tanítás 1891-ben kezdődött 963 növendékkel, a mely szám 2 év alatt 2,056-ra emelkedett. Európára vonatkozó statisztikája bennünket közelebről is érdekel s ez azt mutatja, hogy 253 intézetben 14,955 növendék közül 11,994 beszélve, 629 jelelve, 2,332 pedig a beszélés és jel segítségével tanul. Az egész világ 362 intézetében 13,246 beszélve, 1,642 jelelve és 10,566 beszélés és jel segítségével tanított siketnémát számlálunk.

V e g y e s e k.

A siketnémák temesvár-városi intézetének története.

E czimen Schäffer Károly, a nevezett intézet igazgatója terjedelmes füzetet szerkesztett, mit a felügyelő-bizottság a honfoglalás ezredéves jubileuma alkalmából adott ki. Ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

Spüler A.

A II. Országos és Egyetemes Tanügyi Kongresszus

július 2-án délután tartja előértekezletét; ugyaneznap délelőtt az V. egyetemes tanítógyűlés előértekezlete lesz. A kongresszus 3-án reggel nyílik meg és 8-án zárja be üléseit. Az összes ülések három nap és pedig 3-án, 6-án és 8-án délelőttönként fognak tartatni. A szakosztályok ülései 4-én és 7-én délelőtt és délután s esetleg 6-án délután lesznek. A többi napok délutánjai, valamint 5-ike, vasárnap, egészen a kiállítás megtekintésének, ünnepélyeknek, kirándulásoknak vannak szánva.

Egyesületeknek, testületeknek a kongresszussal kapcsolatos közgyűlései a kongresszust követő napokon, u. m. 9-, 10- és 11-én, vagy a közbeeső szabad időben (5-én és a szabad délutánokon) lesznek.

Megjelent

és

a „Kalauz“ kiadóhivatalában megrendelhető:

A siketnéma-oktatás és nevelés kézikönyve.

Siketnéma-tanítók és tanúgybarátok számára

írta

Scherer István.

A mű tartalma:

I. rész.

A siketnémák élet- és lélektana.

II. rész.

A siketnéma-oktatás története.

III. rész.

Phonetika. A beszédszervek és azok működése

IV. rész.

A siketnéma-oktatás módszertana.

A könyv ára 1 frt 50 kr. Ez összeg előleges beküldésével a példányok bérmentve küldetnek meg.

Ugyancsak a „Kalauz“ kiadóhivatalánál
rendelhető meg a következő tankönyv:

A siketnémák tárgyi és alaki nyelvoktatása

Irták:

Scherer István

Budapest.

Berinza János

Vác.

I. fok.

Előkészítő nyelvoktatás

az I. iskolaév számára 10 kr.

II. fok.

Gyűjtő nyelvoktatás.

A II. iskolaév számára 20 kr.

A III. „ „ 30 kr.

A IV. „ „ 40 kr.

Tömegesebb megrendelésnél s az összeg előleges beküldésével a példányok bérmentesítettnek.

Bichler I. könyvnyomdája, Budapest, III.